

Maanpuolustuskorkeakoulu

Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos

Julkaisusarja 3: Työpapereita, Nro. 1/2014

MAANPUOLUSTUSKURSSIT – verkostoja yhteiskunnalle jo yli 50 vuotta

Mika Kalliomaa ja Antti-Tuomas Pulkka

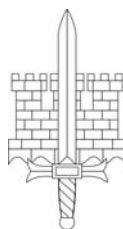

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU
JOHTAMISEN JA SOTILASPEDAGOGIIKAN LAITOS
JULKAISUSARJA 3: TYÖPAPEREITA

NATIONAL DEFENCE UNIVERSITY
DEPARTMENT OF LEADERSHIP AND MILITARY PEDAGOGY
SERIES 3: WORKPAPERS

MAANPUOLUSTUSKURSSIT
– verkostoja yhteiskunnalle jo yli 50 vuotta

Mika Kalliomaa ja Antti-Tuomas Pulkka

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU
Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos
HELSINKI 2014

Mika Kallioma ja Antti-Tuomas Pulkka:
MAANPUOLUSTUSKURSSIT – verkostoja yhteiskunnalle jo yli 50 vuotta
Maanpuolustuskorkeakoulu, Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos
Julkaisusarja 3: Työpapereita, Nro. 1/2014
National Defence University, Department of Leadership and Military Pedagogy
Series 3: Workpapers, No 1/2014

Kirjoittajat ovat julkaisseet tuloksista artikkelin Maanpuolustuskurssiyhdistyksen julkaisemassa *Maanpuolustus*-lehdessä 4/2013.

Taitto ja toimitus: Kaisa-Maria Peltokorpi
Kannen kuva: Pavel Tcherenkov
Kansikuvan kuvälähteet: Puolustusvoimat, Valtioneuvoston kanslia, VisitFinland, Wikimedia Commons.

Uusimmat julkaisut pdf-muodossa: <http://www.doria.fi>

ISBN 978-951-25-2546-1 (PDF)
ISSN 1798-0410

Maanpuolustuskorkeakoulu – National Defence University
Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos – Department of Leadership and
Military Pedagogy

TIIVISTELMÄ

Maanpuolustuskurssiyhdistys päätti toteuttaa seurantatutkimuksen vuonna 2005 tehdyille vaikuttavuustutkimukselle.

Tutkimuksen tavoitteena oli:

1. Selvittää kurssiyhdistyksen toimintamuotojen yhteyksiä yhdistys- ja kurssikiinteyteen.
2. Tarkastella kurssilaisten arvioita Maanpuolustuskurssien oppisisällöistä viivästetyllä palautteella.
3. Selvittää kurssien ja kurssiyhdistyksen tilaisuuksien sisältöjen vastaavuutta osallistujien odotuksiin.
4. Tutkia verkostojen roolia yhteiskunnallisessa toiminnassa.
5. Saada tutkittua seurantatietoa Maanpuolustuskurssien ja Maanpuolustuskurssiyhdistyksen vaikuttavuudesta.

Tutkimuksessa Maanpuolustuskurssien ja kurssiyhdistyksen toiminta asemoidaan osaksi suomalaisen yhteiskunnan verkostoja. Aineiston tulkinnan kautta pyritään löytämään kurssien ja yhdistyksen toiminnan muodostaman ryhmäytymisen suhdetta yhteiskunnan verkostoitumiseen. Toisaalta aineistosta pyritään tulkitsemaan henkilökohtaisten verkostotavoitteiden suhdetta yhteiskunnan hyväksi palveleviin verkostoitumistarpeisiin.

Tutkimuksessa tehtiin kolme alustavaa oletusta:

1. Instituutio on keskeinen osa suomalaisen yhteiskunnan sosiaalista pääomaa.
2. Kurssien oppiminen tuottaa syväoppimista eli pysyviä muutoksia mielipiteisiin ja käyttäytymiseen.
3. Kurssin sisällöt elävät ajassa.

Kysymysten laadinnassa hyödynnettiin soveltuvin osin edellisen tutkimuksen kysymyksiä tutkimustulosten vertailun mahdollistamiseksi. Vertailuaineistona hyödynnettiin myös kurssien palauteanalyseja, tietoja kurssien kokoontumisista sekä kurssiyhdistysten tilaisuuksiin osallistumisaktiivisuutta.

Kysely toteutettiin sähköpostilla lähetetyllä kyselyllä. Kysely lähetettiin kaikille vuoden 1990 jälkeen kurssin käyneille henkilöille, joiden sähköpostiosoite on Maanpuolustuskurssien tiedossa. Kysely kattoi siis maanpuolustuskurssit 181–205. Kyseiset kurssit käyneistä yhdistyksen jäseniä on kaikkiaan 3 386 henkeä. Heistä 3 034 henkilöllä on kurssirekisterissä sähköpostiosoite. Kysely lähetettiin siis 89 prosentille kurssin käyneistä, joten sitä voidaan pitää kattavana.

Kyselyyn vastasi kaikkiaan 1 198 henkeä eli 39 prosenttia koko perusjoukosta. Vastausprosenttia voidaan pitää erittäin hyvänä. Vastajien katoon ja sen painottumiseen on osaltaan voinut vaikuttaa yhteystietojen puutteellisuus; vanhimpien kurssikausien osalta tiedot ovat voineet muuttua ja jäädä päivittämättä. Tilastollisen aineiston tueksi tutkimuksessa saatiin myös yli 700 avointa vastausta.

SISÄLLYS

Maanpuolustuskurssit – verkostoja yhteiskunnalle jo yli 50 vuotta

SEURANTATUTKIMUS	1
2.1 <i>Osallistujat ja aineistonkeruu</i>	2
2.2 <i>Kysymyssarjat ja muuttajat</i>	4
2.3 <i>Analyysit</i>	5
TULOKSET	7
3.1 <i>Osallistumisaktiivisuus</i>	7
3.2 <i>Osallistumisaktiivisuus kurssin aikaisen sektorin mukaan</i>	8
3.3 <i>Yhteiskunnan turvallisuustekijöiden koettu tärkeysjärjestys</i>	9
3.4 <i>Kurssin aikaisten sektorien väliset erot vaikuttavuustekijöissä</i>	10
3.5 <i>Instituution negatiivisten väittämien erot kurssin aikaisten sektorien välillä</i>	11
3.6 <i>Verkottumisen eri osa-alueiden erot sektoreittain</i>	13
3.7 <i>Sisällöt ja pedagogiikka tukevat pysyvää oppimista</i>	14
3.8 <i>Avoin palaute</i>	15
TULOKSET TUKEVAT TEHTYJÄ KEHITYSVALINTOJA	17
4.1 <i>Liite 1</i>	18
4.2 <i>Liite 2</i>	19

SEURANTATUTKIMUS

Maanpuolustuskurssiyhdistys päätti toteuttaa seurantatutkimuksen vuonna 2005 tehdyille vaikuttavuustutkimukselle. Ajatuksena oli saada sekä tutkimuspohjaista tietoa instituution roolista alati muuttuvassa yhteiskunnassa että osallistujien palautetta toiminnasta.

Maanpuolustuskurssitoiminta on saavuttanut vakaan aseman 50-vuotisen historiansa aikana. Saavutettua asemaa ei kuitenkaan voi, eikä saa, pitää itsestäänselvyytenä. Jatkuva uudistumisen tarve tasapainottelee pysyvyyttä ja toimintahistoriaa korostavan näkökulman rinnalla. Toteutetun tutkimuksen tavoitteena oli tukea kehittämispäätöksiä analyyttisellä tiedolla.

Valtakunnalliset maanpuolustuskurssit ja niiden jatko- ja täydennyskurssit sekä Maanpuolustuskurssiyhdistyksen toiminta saavat erittäin hyvää palautetta. Maanpuolustuskursseille ja Maanpuolustuskurssiyhdistyksen tilaisuuksiin halutaan osallistua. Kun lisäksi huomioidaan, että Maanpuolustuskurssit jatko- ja täydennyskursseineen kattavat kymmenvuotisen oppimispolun, jota kurssiyhdistyksen toiminta tukee useilla tilaisuuksilla vuodessa, voidaan todeta instituution luovan pohjan vahvalle verkostoitumiselle.

Edelliseen vaikuttavuustutkimukseen nähden tämän vuoden tutkimuksessa haluttiin lisäksi selvittää jäsenten käsityksiä kurssien oppisisältöjen ajantasaisuudesta sekä opetuksessa tehdyistä valinnoista.

MENETELMÄT

2.1. Osallistujat ja aineistonkeruu

Osallistumiskutsu lähetettiin henkilökohtaisena linkkinä 3034 Maanpuolustuskurssin ajanjaksolla 1991–2013 suorittaneelle henkilölle, joiden sähköpostiosoite oli tiedossa. Kysely kattoi siis maanpuolustuskurssit 118–205. Kyseiset kurssit käyneitä yhdistyksen jäseniä on kaikkiaan 3 386 henkeä, joista 3 034 henkilöllä oli kurssirekisterissä sähköpostiosoite. Kyselyyn *Webropol* -järjestelmässä vastasi 1208 henkilöä eli noin 40 prosenttia kutsutuista (76 prosenttia miehiä ja 24 prosenttia naisia). Sukupuolijakauma noudattaa kohtuullisen hyvin potentiaalisten osallistujien vastaavia osuuksia.¹

Tutkimus päädyttiin rajaamaan vuoden 1991 alun jälkeen kurssin käyneisiin. Tämä ajankohta valittiin, koska edellinen tutkimus rajasi otoksen vuoteen 1991 siten, että kolmannes tutkimukseen osallistuneista edusti ennen Neuvostoliiton romahtamista kurssin käyneitä ja kaksi kolmasosaa tämän jälkeen kurssin käyneitä.² Edellisessä tutkimuksessa kohdejoukosta valittiin satunnainen otos. Tässä tutkimuksessa vastausero lähetettiin kaikille, joiden tiedot olivat yhdistyksen hallussa.

Taustatietojen (ks. Taulukko 1) perusteella otos on varsin kattava keskeisten tutkimuskysymysten ja myös edustavuuden kannalta. Suurin ikäryhmä oli 51–60-vuotiaat (503 henkilöä) ja pienimmät ikäryhmät 31–40-vuotiaat (18 henkilöä) ja yli 75-vuotiaat (11 henkilöä). Jatkotarkasteluja varten liitettiin 31–40-vuotiaat ikäryhmän 41–50 kanssa yhteen ja yli 75-vuotiaat liitettiin 66–75-vuotiaiden ryhmään mukaan. Tämän yhdistämisen jälkeen kurssin suorittamisvuosien ryhmät olivat analyysien kannalta riittävän saman kokoiset vaihteluvälin ollessa 147–267 henkilöä kurssikausiryhmässä.

Kyselyyn vastanneet edustivat kurssin aikaisen yhteiskunnallisen alan mukaan lähes identtisesti kurssin osallistujajakaumaa. Eduskunta, puolueet ja hallinto olivat aloina hieman aliedustettuna vastanneiden keskuudessa. Puolustushallinnon edustajat taas vastasivat kyselyyn hieman yliedustettuna. Yhteiskunnallisten alojen edustuksellisuuden erot suhteessa kurssijakaumaan eivät kuitenkaan vaikuttaneet kyselyn tuloksiin.

Vastausten katoon ja sen painottumiseen on osaltaan voinut vaikuttaa yhteystietojen puutteellisuus: vanhimpien kurssikausien osalta tiedot ovat todennäköisimmin voineet muuttua ja jäädä päivittämättä. Vastaajien tavoittamattomuus olisi todennäköisintä siis vanhimpien kurssikausien osalta, mikä voisi ilmetä juuri

¹ Tällä hetkellä kurssilaisista keskimäärin 24 prosenttia on naisia.

² Ekholm Peter 2006. *Ymmärrystä yli rajojen: Valtakunnallisten maanpuolustuskurssien vaikuttavuus*, s. 2.

havaitunlaisena vastaajamäärän nousevana trendinä tuoreemmilla kurssikausilla (ks. Taulukko 1).

Ikä			Kurssivuosi			Sektori kurssin aikana			Sektori nyt	
Ikäryhmä	n	%	Ajanjakso	n	%	Sektori	n	%	n	%
31-40	18	1.5	1991-1995	147	12.2	Eduskunta ja puolueet	66	5.5	30	2.5
41-50	224	18.5	1996-1999	171	14.2	Hallinto	261	21.6	234	19.4
51-60	503	41.6	2000-2003	229	19.0	Talouselämä	405	33.5	304	25.2
61-55	235	19.5	2004-2007	245	20.3	Tiedotusvälineet, järjestöt	182	15.1	134	11.1
66-75	217	18.0	2008-2011	267	22.1	Tiede, korkeakoulut, kulttuuri	105	8.7	93	7.7
yli 75	11	0.9	2012-2013	149	12.3	Puolustushallinto	149	12.3	86	7.1
						Jokin muu	39	3.2	55	4.6
						Ei työelämässä	1	0.1	272	22.5

Ammattiryhmä			Asuinalue		
Ammattiryhmä	n	%		n	%
Johtavassa asemassa toisen palveluksessa	820	67.9	Pääkaupunkiseutu	858	71.0
Ylempi toimihenkilö	301	24.9	Muu Etelä-Suomi	142	11.8
Alempi toimihenkilö	11	0.9	Länsi-Suomi	104	8.6
Työntekijä	7	0.6	Keski-Suomi	21	1.7
Yrittäjä tai yksityinen ammatinharjoittaja	31	2.6	Itä-Suomi	39	3.2
Maatalousyrittäjä	5	0.4	Pohjois-Suomi	29	2.4
Eläkeläinen	2	0.2	Muut	15	1,2
Jokin muu	31	2.6			

Taulukko 1. Tutkittavan joukon taustatiedot.

2.2 Kysymyssarjat ja muuttujat

Kysymyssarja oli rakennettu aiemmassa Maanpuolustuskurssien vaikuttavuutta tarkastelleessa tutkimuksessa³ käytetyn instrumentin pohjalle muokkaamalla muutamia kysymyksiä sekä täydentämällä sitä uusilla, tutkimuksen tavoitteen perusteella ideoiduilla väittämällä (Liite 2⁴). Taustatietoja kartoittaneiden kysymysten lisäksi kysymyssarja sisälsi 41 väittämää, jotka jakautuivat summamuuttujiin Kurssi instituutiona, Kurssi verkottajana, Oppiminen, Pedagogiikka ja Sisällöt. Näiden summamuuttujien rakennevaliditeettia testattiin osioanalyysillä, jossa kriteerinä pidettiin keskiarvomuuuttujan sisäisen kiinteyden (Cronbachin alfa) arvoa yli .6 sekä jokaiselle väittämälle puhdistetun osiokorrelaation arvoa (pos.) yli .2. Osioanalyysin perusteella jätettiin Pedagogiikka-summamuuttujasta pois osio 43 ”Kurssien osallistujina tulisi olla ennen kaikkea tulevaisuuden vaikuttajia”, joka ei mitannut samaa asiaa kuin muut valitut väittämät. Muutoin sisällölliset oletukset pätevät varsin hyvin tässä aineistossa.

Kyselysarjan 41 kysymyksestä 18 oli uusia kysymyksiä. Uudet kysymykset liittyivät pääosin Maanpuolustuskurssien opetuksen sisältöihin, joita edellisessä kysymyksessä ei kysytty lainkaan. Uudet kysymykset pyrkivät myös syventämään analyysia pedagogisten ratkaisujen merkityksestä sekä oppimisen pysyvyydestä – syväoppimisesta. Tässä kysymyksessä ei kysytty edellisen tutkimuksen lailla turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyviä kysymyksiä. Näillä kysymyksillä pyrittiin edellisessä tutkimuksessa selvittämään kurssin käyneiden käsitysten eroavaisuutta muuhun väestöön käyttämällä Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan kyselyissä kysytyjä kysymyksiä⁵.

Tutkimuksessa muodostettiin viisi summamuuttujaa: **Kurssi instituutiona** ($\alpha = .61$, 4 osiota; esim. ”*Kurssit ovat keskeinen osa suomalaista konsensusta*”), jonka väittämät kohdistuivat kurssin ajankohtaisuuteen, merkitykseen ja arvostukseen ylipäänsä. **Kurssi verkottajana** ($\alpha = .81$, 8 osiota, esim. ”*Kurssilla muodostui verkosto, joka on minulle tärkeä*”), jolla oli tarkoitus mitata vastaajien kokemusta kurssin hyödyllisyydestä henkilökohtaisen urakehityksen, verkostojen ja kontaktien näkökulmasta. **Oppiminen** ($\alpha = .86$, 9 osiota, esim. ”*Kurssin jälkeen olen seurannut kokonaismaanpuolustukseen liittyviä kysymyksiä enemmän kuin ennen*”), jonka väittämät kohdistuivat opittujen asioiden koettuun hyödyllisyyteen omalle työlle ja merkitykseen omaan ajatteluun yhteiskunnasta, turvallisuuspolitiikasta ja kansallisuuden kokemuksesta. **Pedagogiikka** ($\alpha = .71$, 8 osiota, esim. ”*Kurssilla vallitsi hyvä henki ja kiinnostunut ilmapiiri*”), johon liitetyt väittämät mittasivat osallistujien kokemusta opetuksen toteutuksen sopivuudesta, oppimisilmapiiristä ja osallistujien aktiivisesta. **Sisällöt** ($\alpha = .75$, 9 osiota, esim. ”*Opetuksen sisältö oli ajan tasalla olevaa tietoa*” ja ”*Yhdistyksen tilaisuudet ovat täydentäneet kurssien oppisisältöä*”), jonka osiot mittasivat kurssilaisten kokemusta kurssin eri sisältöjen ja yhdistyksen

³ Ekholm Peter 2006. *Ymmärrystä yli rajojen: Valtakunnallisten maanpuolustuskurssien vaikuttavuus*, s. 2.

⁴ Liitteessä lueteltujen kysymysten perässä on maininta, mikäli kysymys on uusi suhteessa edelliseen kyselyyn. Muutamia edellisen kyselyn kysymyksiä on jätetty pois tutkimuksen asetelman mukaisesti.

⁵ Ekholm Peter 2006. *Ymmärrystä yli rajojen: Valtakunnallisten maanpuolustuskurssien vaikuttavuus*, s.47.

⁶ Kurssi instituutiona -skaalasta jätettiin pois väittämä 41 ”Seuraan säännöllisesti Maanpuolustus-lehteä”; tätä asiaa tarkastellaan osana aktiivisuutta.

tilaisuuksien ajantasaisuudesta, kattavuudesta, asianmukaisuudesta ja lisäarvosta kurssin kokonaisuuteen. Vastaajat arvioivat väittämien paikkansapitävyyttä 5-portaisella asteikolla: 1= täysin eri mieltä – 5=täysin samaa mieltä. Osioanalyysin tulokset on esitetty liitteessä 1.

Esiteltyjen summamuuttujien osioiden lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan omaa aktiivisuuttaan osallistua kurssitapaamisiin ja kurssiyhdistyksen tilaisuuksiin asteikolla ”lähes aina – säännöllisesti – satunnaisesti – vain harvoin – en lainkaan”. Edelleen vastaajia pyydettiin valitsemaan yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kolme tärkeintä asiaa seuraavien joukosta: sotilaallinen maanpuolustus, sisäinen turvallisuus, energiaturvallisuus, taloudellinen turvallisuus, nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja ympäristöturvallisuus.

Kysymyssarjaan sisältyi myös kaksi avointa kysymystä, joissa vastaajat saivat halutessaan omin sanoin kommentoida kurssien yhteiskunnallista roolia sekä antaa kehittämisehdotuksia kurssitapaamisten ja yhdistyksen tilaisuuksien kehittämiseksi.

Koko kysymyssarja on esitetty teemoittain järjestettynä liitteenä 2.

Summamuuttujat rakennettiin testaamaan tutkimusasetelmassa määritettyjä hypoteeseja, jotka olivat:

- Instituutio on keskeinen osa suomalaisen yhteiskunnan sosiaalista pääomaa.
- Kurssien oppiminen tuottaa syväoppimista eli pysyviä muutoksia mielipiteisiin ja käyttäytymiseen.
- Sisällöt elävät ajassa.

Summamuuttujista Kurssi instituutiona ja Kurssi verkottajana pyrkivät vastaamaan ensimmäiseen hypoteesiin. Syväoppimista pyrittiin selvittämään pedagogisia ratkaisuja ja oppimisen tasoja selvittämällä. Sisältöjen ajantasaisuutta varten luotiin oma summamuuttujansa.

2.3 Analyysit

Osallistumisaktiivisuutta tarkasteltiin keskiarvotasojen kuvailulla ja frekvenssijakauman erittelyllä. Tästä jakaumasta nähdään, miten eri vastausvaihtoehtojen todellisen määrän ja prosentuaalisen osuuden pohjalta mielipiteet ovat painottuneet eri väittämässä.

Yhteiskunnan turvallisuuden eri tekijöiden arvioitua tärkeyttä tarkasteltiin järjestyssijoilla, jotka perustuvat siihen, kuinka moni vastaaja oli sijoittanut ao. tekijän kolmen parhaan joukkoon. Tällä tavalla sijoittuminen yksittäisen vastaajan tuottamassa aineistossa mille tahansa kolmesta sijasta on samanarvoinen analyysissa.

Kurssin aikaisten sektorien perusteella ryhmiteltyjen vastaajien kokemuksien ja arvioiden eroja eri vaikuttavuustekijöissä tarkasteltiin yksisuuntaisella varianssi-analyysillä. Tällä analyysillä voidaan selvittää poikkeavatko tarkasteltavien ryhmien

keskiarvot *tilastollisesti merkitsevästi* toisistaan ja tarkalleen ottaen, voidaan todentaa parivertailuilla mitkä ryhmät poikkeavat toisistaan.

TULOKSET

3.1 Osallistumisaktiivisuus

Osallistumisaktiivisuutta tarkasteltiin kurssitapaamisiin ja erikseen kurssiyhdistyksen tilaisuuksiin osallistumisen sekä kaikkien vastaajien osalta lisäksi lehden seuraamisen perusteella. Kaikkien vastaajien vastausvaihtoehtojen frekvenssijakauman pohjalta (ks. Taulukko 2) näyttää siltä, että kurssitapaamisiin osallistuminen on jossain määrin suositumpaa kuin kurssiyhdistyksen tilaisuuksiin osallistuminen. Kurssiyhdistyksen tapaamisiin on osallistuttu yleisimmin satunnaisesti tai vain harvoin, kun yleisimmin kurssitapaamisiin osallistumisista annetut arviot olivat joko ”lähes aina” tai ”säännöllisesti”. Väittämän 41 ”Seuraan säännöllisesti *Maanpuolustus*-lehteä” keskiarvo on 3.81, moodi 4 ja vain 2.6 prosenttia vastaajista oli valinnut vaihtoehdon ”täysin eri mieltä”. Näiden tekijöiden valossa voidaan tulla siihen tulokseen, että vastaajat ovat kohtuullisen aktiivisia. Aktiivisuus näkyy erityisesti kurssitapaamisissa ja lehden seuraamisessa.

	Osallistunut kurssitapaamisiin	Osallistunut kurssiyhdistyksen tilaisuuksiin	Seuraa säännöllisesti <i>Maanpuolustus</i> -lehteä	
	ka=3.91, s=1.09	ka=2.88, s=1.14	ka=3.81, s=1.01	
Vastausvaihtoehto	n(%)	n(%)	Vastausvaihtoehto	n(%)
En lainkaan	32 (3.0)	139 (13.1)	Täysin eri mieltä	28 (2.6)
Vain harvoin	79 (7.5)	239 (22.6)	Jokseenkin eri mieltä	92 (8.7)
Satunnaisesti	249 (23.5)	400 (37.8)	Siltä väliltä	212 (20.0)
Säännöllisesti	289 (27.3)	175 (16.5)	Jokseenkin samaa mieltä	444 (41.9)

Taulukko 2. Osallistumisaktiivisuus yleensä⁷.

⁷ Huom. Uusin kurssikausi (2012–2013, n=149) on jätetty pois aktiivisuustarkasteluista, tosiasiallisia osallistumismahdollisuuksia on ollut liian vähän eli N=1058.

3.2 Osallistumisaktiivisuus kurssin aikaisen sektorin mukaan

Kyselytutkimuksen taustatietoihin liittyvissä kysymyksissä luotiin mahdollisuus vertailla kyselytutkimuksen aineistoa taustamuuttujiin nähden. Tärkeimmiksi taustamuuttujiksi osoittautuivat kurssiajankohta sekä kurssin aikainen yhteiskunnallinen ala, jolla vastaaja toimi. Vastaajien kurssiajankohtia vertailemalla aineistosta voidaan selvittää, kuinka pysyviä mielipiteitä kurssitoiminta on saanut aikaiseksi, siis muuttuko käsitys asioista ajan kuluessa kurssin jälkeen. Toisaalta kurssin aikaisia yhteiskunnan eri aloja verrattaessa voidaan havaita poikkeavatko sen edustajien mielipiteet muista.

Vertailussa päädyttiin käyttämään kyselyyn vastanneiden kurssin aikaista yhteiskunnan sektoria tämän hetken toiminta-alan sijaan, sillä tilastojen perusteella jo eläkkeelle siirtyneiden osuus vastaajista on suuri. Eri yhteiskunnan alat ts. sektorit kurssin aikana (ks. Taulukko 4) poikkesivat toisistaan tilastollisesti merkittävästi kurssitapaamisiin osallistumisen suhteen ($F[5,1017]=7.15$, $p<.001$, $\eta^2=.03$). Hallinnossa työskennelleillä oli tilastollisesti merkittävästi alempi osallistumisaktiivisuus kurssitapaamisiin kuin talouselämän ja puolustushallinnon piiriin kuuluneilla. Edelleen puolustushallinnossa olleiden aktiivisuus oli korkeampi kuin tiedotusvälineiden ja järjestöjen sekä tieteen, korkeakoulun ja kulttuurin alueilla toimineiden. Viimeiseksi tiedotusvälineiden ja järjestöjen edustajilla oli merkittävästi vähäisempi osallistumisaktiivisuus kuin talouselämään sijoittuneilla. Sektorien välillä ei ilmennyt tilastollisesti merkittäviä eroja osallistumisessa kurssiyhdistyksen tilaisuuksiin.⁸

	Eduskunta ja puolueet (n=66)		Hallinto (n=261)		Talous-elämä (n=405)		Tiedotusvälineet, järjestöt (n=182)		Tiede, korkeakoulu, kulttuuri (n=105)		Puolustus-hallinto (n=149)		F (5, 1017)	p	η^2
	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s			
Kurssi-tapaamisiin	3.79	1.16	3.66 ^a b	1.15	4.10 ^a	.97	3.80 ^c	1.13	3.74 ^d	1.14	4.17 ^b cd	1.00	7.15	<.001	.03
Ksiyhdytilaisuuksiin	2.71	1.16	2.80	1.14	2.93	1.12	2.78	1.21	2.88	1.10	3.10	1.14	1.74	.123	.01

Taulukko 3. Osallistumisaktiivisuus kurssin aikaisen sektorin mukaan.⁹

⁸ Varianssianalyysien osalta tarkasteltiin myös kurssikausien yhteyttä vaikuttavuusmuuttujien tasoon. Yleisesti jossain määrin positiivisimman arvion antoi aina uudempi, ts. tuorempi kurssikausi. Interaktioefektia ei kuitenkaan ollut, ts. pääsääntöisesti havaitut erot kurssin aikaisten sektorien osalta ovat saman kaltaisia kurssikausillakin. Kurssikausien efektiä ei voida yksiselitteisesti selittää, koska kyseessä on poikkileikkausaineisto: kyseessä voisi olla yhtä hyvin todellinen löydös kuin ”ajan himmentämä” kokemus ja siitä taipumus käyttää vastausasteikkoa hillitymmin.

⁹ Huom. Uusin kurssikausi (2012–2013, n=149) ja sektorin määrittelemättömät on jätetty pois tästä tarkastelusta, tosiasiallisia osallistumismahdollisuuksia on ollut liian vähän ja sektorivaihtoehdot ”muu” ja ”ei työelämässä” on jätetty pois sisällöllisen relevanssin ja pienen ryhmäkoon (n=35) vuoksi eli

3.3 Yhteiskunnan turvallisuustekijöiden koettu tärkeysjärjestys

Kaikkien sektorien osalta kolme tärkeintä tekijää olivat sotilaallinen turvallisuus, sisäinen turvallisuus ja taloudellinen turvallisuus. Kolme vähiten tärkeintä tekijää olivat nuorten syrjäytymisen ehkäisy, taloudellinen turvallisuus ja ympäristöturvallisuus, joista viimeksi mainittu oli yleensäkin vähiten tärkeimmäksi arvioitu. Sektorien kesken tärkeysjärjestys oli yleensä samanlainen kolmen vähiten tärkeän tekijän osalta, joskin talouselämässä ja puolustushallinnossa työskennelleiden äänien osuus ympäristöturvallisuudelle oli muiden sektorien vastaavaa määrää paljon pienempi (vain. 9,9 prosenttia ja 11,4 prosenttia).

Myös kolmen tärkeimmän tekijän osalta oli jonkin verran vaihtelua. Ehkä huomattavimmat poikkeukset, joiden voisi ajatella jotenkin kuvaavan vastaajien kurssin aikaisen sektorin näkökulmapainotusta, olivat (1) talouselämän ja puolustushallinnon sektorit arvioivat tärkeimmäksi ja selkeästi muita sektoreita suuremmin ääniosuuksiin sotilaallisen turvallisuuden, (2) eduskuntaan ja puolueisiin, sekä tieteen, korkeakoulujen ja kulttuurin sektoreille sijoittuneet arvioivat muita sektoreita selkeästi vähemmän tärkeäksi taloudellisen turvallisuuden ja (3) tiedotusvälineiden ja järjestöjen palveluksessa olleet arvioivat ainoana sektorina taloudellisen turvallisuuden kaikkein tärkeimmäksi. Taulukossa 4 on esitetty turvallisuuden osatekijöiden saamat äänet prosentuaalisina osuuksina siitä, *kuinka moni vastaajista oli sijoittanut ao. tekijän kolmen tärkeimmän joukkoon* ja tärkeysjärjestys niiden perusteella sektoreittain.

	Kaikki yht. (n=1168)	Eduskunta ja puolueet (n=66)	Hallinto (n=261)	Talouselämä (n=405)	Tiedotusvälineet ja järjestöt (n=182)	Tiede, korkeakoulut ja kulttuuri (n=105)	Puolustushallinto (n=149)
Sotilaallinen turvallisuus	3. (69.5%)	2. (65.2%)	3. (66.3%)	1. (75.3%)	3. (61.5%)	2.(3.) (58.1%)	1. (79.2%)
Sisäinen turvallisuus	2. (69.9%)	1. (75.8%)	1.(73.6%)	3. (66.7%)	2. (64.8%)	1. (68.6%)	3. (77.2%)
Energia-turvallisuus	5. (31.6%)	5. (34.8%)	5. (26.8%)	5. (34.1%)	5. (28.6%)	5. (36.2%)	4. (32.2%)
Taloudellinen turvallisuus	1. (70.0%)	3. (56.1%)	2. (72.0%)	2. (72.8%)	1. (70.3%)	2.(3.) (58.1%)	2. (74.5%)
Nuorten syrjäytymisen ehkäisy	4. (40.8%)	4. (45.5%)	4. (36.4%)	4. (41.2%)	4. (51.6%)	4. (49.5%)	5. (25.5%)
Ympäristö-turvallisuus	6. (18.0%)	6. (22.7%)	6. (24.9%)	6. (9.9%)	6. (23.1%)	6. (29.5%)	6. (11.4%)

Taulukko 4. Yhteiskunnan turvallisuuden osatekijöiden koettu tärkeysjärjestys kurssin aikaisen sektorin mukaan.¹⁰

N=1023. Samalla yläindeksillä a, b tai c merkityt keskiarvot poikkeavat toisistaan tasolla p<.05. Parivertailuissa käytettiin Games-Howell –korjausta.

¹⁰ Huom. Prosenttiosuus sulkeissa järjestyssijan perässä tarkoittaa sitä, miten moni vastaajista oli sijoittanut tekijän kolmen tärkeimmän joukkoon. Tärkeimmän tekijän tiedot on lihavoitu sarakkeittain.

3.4 Kurssin aikaisten sektorien väliset erot vaikuttavuustekijöissä

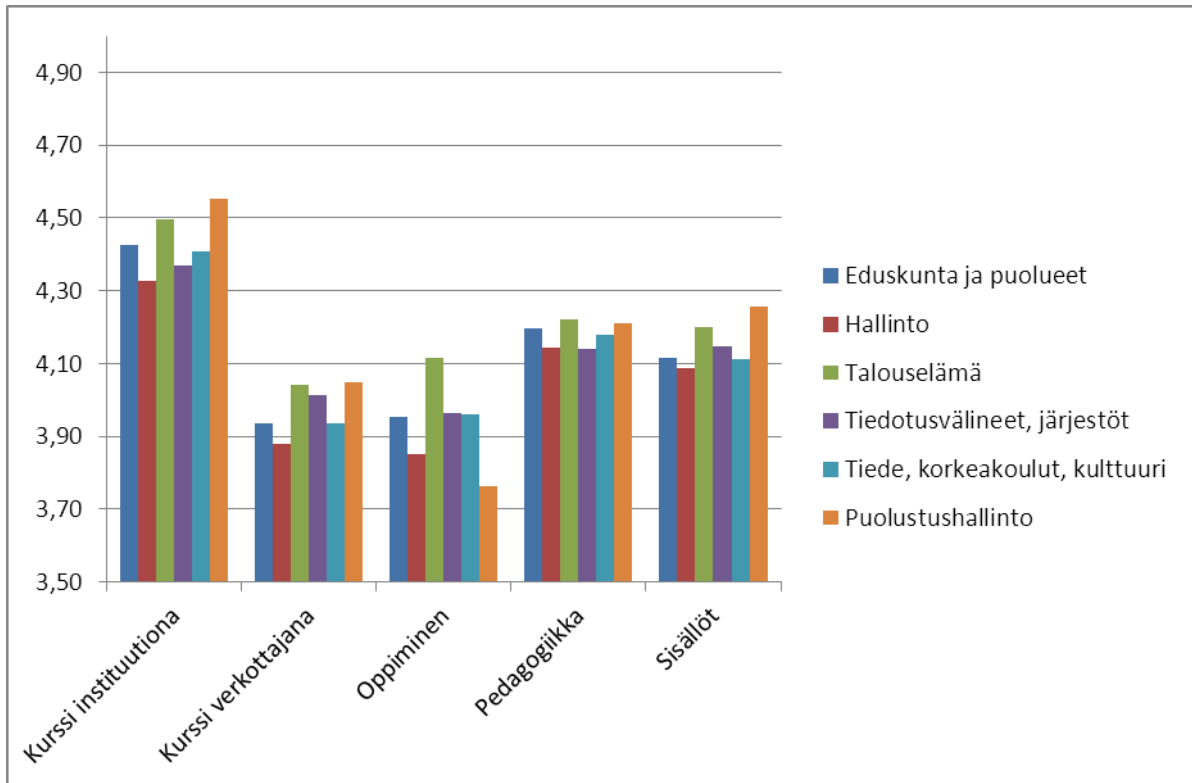
Ryhmiteltyinä kurssin aikaisen sektorin mukaan vastaajaryhmät poikkesivat toisistaan tilastollisesti merkittävästi käsityksissään kurssista instituutiona, kurssin verkottavuudesta, oppimisen itsearvioinnista ja sisältöjen laadusta (Taulukko 5). Parivertailu osoitti, että hallinnon sektorissa kurssin aikana toimineet antoivat alimmat arviot ja poikkesivat tilastollisesti merkittävästi talouselämän ja puolustushallinnon sektorista, jotka antoivat korkeimmat arviot (sen sijaan nämä kaksi korkeimmat arviot antaneet sektoria eivät poikenneet toisistaan). Poikkeuksena tästä, oppimisen osalta toiseksi korkeimman arvioon antoivat tiedotusvälineissä ja järjestöissä työskennelleet. Puolustushallinnossa työskennelleet taas antoivat tilastollisesti merkittävästi alemman arvioon kuin hallinnossa työskennelleet. Eduskuntaan ja puolueisiin sekä tieteen, korkeakoulujen ja kulttuurin aloille sijoittuneet eivät poikenneet arvioissaan muista ryhmistä eli olivat arvioissaan keskimääräisimpiä. Vastaajien käsityksen vaikuttavuustekijöissä kurssin aikaisen sektorin mukaan esitettyä on havainnollistettu kuviossa 1.

	Eduskunta ja puolueet (n=66)		Hallinto (n=261)		Talous-elämä (n=405)		Tiedotusvälineet, järjestöt (n=182)		Tiede, korkeakoulu, kulttuuri (n=105)		Puolustus-hallinto (n=149)		F(5, 1162)	p	□ ²
	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s			
Kurssi instituutiona ²	4.42	.45	4.33 ^a b	.56	4.50 ^a	.42	4.37 ^c	.55	4.41	.50	4.55 ^b c	.43	6.41	.000	.03
Kurssi verkottajana ¹	3.94	.58	3.88 ^a b	.54	4.04 ^a	.48	4.01	.53	3.93	.57	4.05 ^b	.52	3.98	.001	.02
Oppiminen ²	3.95	.69	3.85 ^a	.62	4.12 ^a bc	.46	3.96 ^b	.59	3.96	.52	3.76 ^c	.69	11.35	.000	.05
Pedagogiikka ¹	4.20	.40	4.14	.44	4.22	.42	4.14	.43	4.18	.40	4.21	.38	1.70	.133	.01
Sisällöt ¹	4.11	.42	4.09 ^a b	.46	4.20 ^a	.40	4.15	.45	4.11	.41	4.26 ^b	.42	4.19	.001	.02

Taulukko 5. Vaikuttavuustekijöiden erot kurssin aikaisten sektorien välillä.¹¹

Yllä oleva taulukko on esitetty kuviossa 1. Kuvio havainnollistaa hyvin puolustushallinnon ja elinkeinoelämän edustajien muista poikkeavan suhtautumisen kaikissa summamuuttujissa. Samoin hallinnon edustajat poikkeavat muista alhaisemmalla tuloksella. Poikkeuksen edellä mainitusta tekee puolustushallinnon edustajien matala arvio oppimisestaan. Tätä selittää todennäköisesti puolustushallinnon edustajien oppisisältöjen tuntemus jo ennen kurssia.

¹¹ Huom. ”Jokin muu” (n=39) ja ”ei työelämässä” (n=1) vaihtoehdot on jätetty pois tästä analyysistä. Samalla yläindeksillä a, b tai c merkityt keskiarvot poikkeavat toisistaan tasolla p<.05. Parivertailujen testit muuttujittain: 1= Tukey HSD, 2 = Games-Howell.

Kuvio 1. Kurssin aikaisten sektorien erot vaikuttavuuden osa-alueissa.¹²

3.5 Instituution negatiivisten väittämien erot kurssin aikaisten sektorien välillä

Kursseihin liittyvien mahdollisten negatiivisten käsityksien ja arvioiden tunnistamiseksi tarkasteltiin instituutiota koskevia ns. negatiivisia väittämiä asteikkoa erikseen kääntämättä

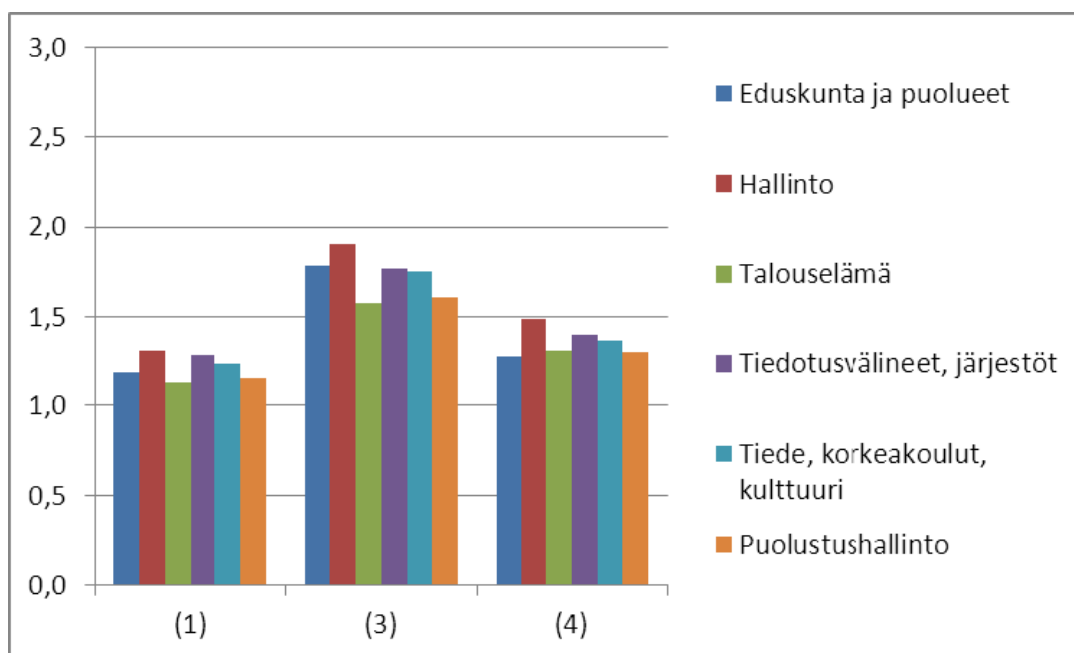
Sektorit poikkesivat toisistaan tilastollisesti merkittävästi kaikkien institutionaalisuutta negatiivisesti mitanneiden väittämien perusteella (ks. Taulukko 6). Yleisesti hallintoon sijoittuneilla oli *korkein keskiarvo ja näin ollen kriittisin asenne*, ja he vastaajaryhmänä poikkesivat tilastollisesti merkittävästi puolustushallinnossa ja talouselämässä toimineista, joilla oli *alın keskiarvo ja näin ollen positiivisin asenne* (ks. Kuvio 2).

¹² Huom. Asteikko on välillä 1–5.

	Eduskunta ja puolueet (n=66)		Hallinto (n=261)		Talouselämä (n=405)		Tiedotusvälineet, järjestöt (n=182)		Tiede, korkeakoulut, kulttuuri (n=105)		Puolustushallinto (n=149)		F (5, 1162)	p	□ ²
	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s			
(1) tarpeettomia ²	1.18	.39	1.31 ^a b	.55	1.13 ^{ac}	.37	1.28 ^c	.54	1.23	.44	1.15 ^b	.48	5.59	<.001	.02
(3) yliarvostettuja ¹	1.79	.87	1.90 ^a b	.91	1.58 ^a	.72	1.77	.87	1.75	.78	1.60 ^b	.72	5.99	<.001	.03
(4) kylmän sodan jäänn ²	1.27	.57	1.49 ^a	.76	1.30 ^a	.70	1.40	.66	1.36	.61	1.30	.68	2.94	.012	.01

Taulukko 6. Instituution negatiivisten väittämien erot kurssin aikaisten sektorien välillä.¹³

Kuvio 2 havainnollistaa taulukossa 6 esitettyjä tuloksia. Negatiivisista kysymyksistä kaikkein negatiivisimman vastauksen saa väittämä 3 eli ”Kurssit ovat yliarvostettuja”.

Kuvio 2. Kurssin aikaisten sektorien erot instituution negatiivisissa väittämässä.¹⁴

¹³ Huom. (1)=”Kurssit ovat tarpeettomia sillä suomalaiset tietävät nämä asiat muutenkin”,(3)=”Kurssit ovat yliarvostettuja” ja (4)=”Kurssit ovat kylmän sodan jäänn²”. ”Jokin muu” (n=39) ja ”ei työelämässä” (n=1) vaihtoehdot on jätetty pois tästä analysista. Samalla yläindeksillä a, b tai c merkityt keskiarvot poikkeavat toisistaan ainakin tasolla p<.05. Parivertailujen testit muuttujittain: 1= Tukey HSD, 2 = Games-Howell.

3.6 Verkottumisen eri osa-alueiden erot sektoreittain

Verkostoitumisen osuutta haluttiin tarkastella vielä hieman tarkemmin eriteltyinä kysymysten sisällön mukaan kolmeen komponenttiin, eli miten osallistujat itse mieltävät verkostoitumisen vaikuttavuuden jakaantumisen *yhteiskunnallisiin vaikutuksiin, omaa työtään* tukeviin vaikutuksiin ja omiin *henkilökohtaisiin* vaikuttavuustavoitteisiin. Yhteiskunnallisia vaikutuksia pyrittiin arvioimaan kysymyksillä, jotka tähtäsivät verkostojen rooliin yhteiskunnan turvallisuuden edistäjänä (esim. ”Kaiken kaikkiaan koin kurssin hyödylliseksi Suomen ja maanpuolustuksen kannalta”). Osallistujien työtä tukevia vaikutuksia hahmottavilla kysymyksillä pyrimme löytämään verkostojen merkitystä omaan työhön (esim. ”Olen hyödyntänyt kurssitoiminnasta tulleita kontakteja työssäni”). Kolmantena verkostoista pyrittiin kysymyksillä hahmottamaan omia henkilökohtaisia tavoitteita verkottumiselle (esim. ”Kaiken kaikkiaan koin kurssin hyödylliseksi itseni kannalta”).

Verkostoitumisen kokemisen eri osa-alueissa kurssin aikaiset sektorit poikkesivat toisistaan tilastollisesti merkittävästi yhteiskunnallisten vaikutusten ja henkilökohtaisen verkostoitumisen osalta (ks. Taulukko 7). Yhteiskunnallisten vaikutusten osalta puolustushallinnon edustajien keskiarvo oli korkein ja he poikkesivat tilastollisesti merkittävästi hallinnon ja tiedotusvälineiden ja järjestöjen edustajista. Seuraavaksi korkein keskiarvo oli talouselämän edustajilla ja he puolestaan poikkesivat merkittävästi hallinnon edustajista.

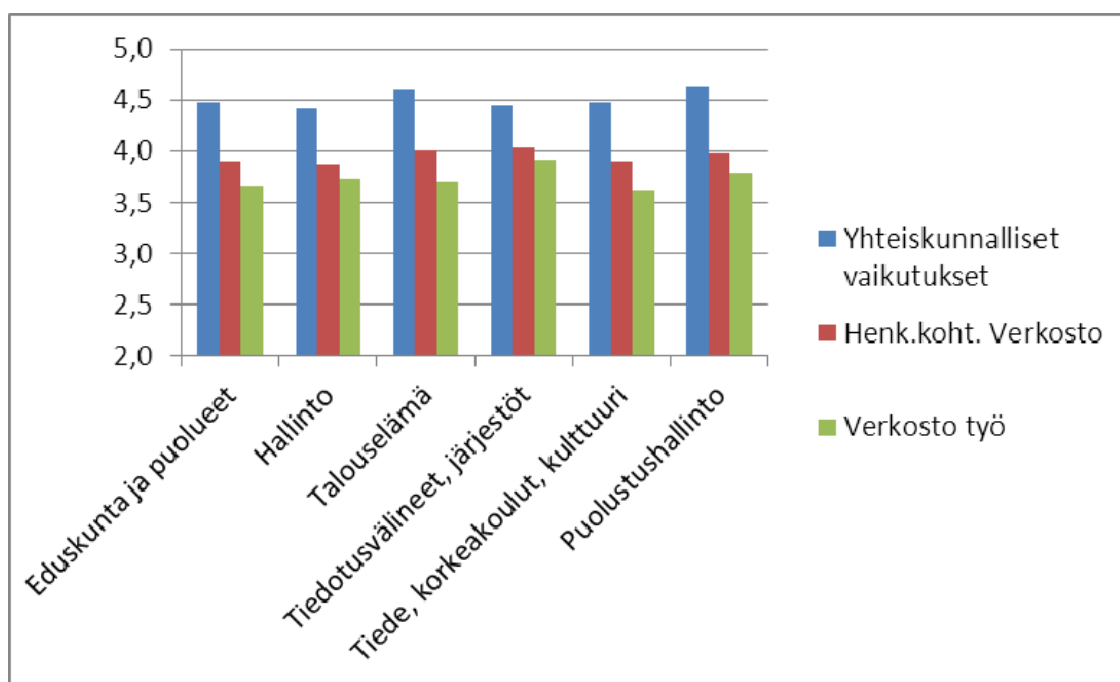
	Eduskunta ja puolueet (n=66)		Hallinto (n=261)		Talous-elämä (n=405)		Tiedotusvälineet, järjestöt (n=182)		Tiede, korkeakoulut, kulttuuri (n=105)		Puolustus-hallinto (n=149)		F (5, 1162)	p	□ ²
	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s	ka	s			
Yhteiskunnalliset vaikutukset ²	4.48	.58	4.42 ^a b	.56	4.61 ^a c	.46	4.45 ^c d	.61	4.48	.55	4.63 ^b d	.50	6.642	<.001	.03
Henk.koht verkosto ¹	3.90	.62	3.88 ^a b	.57	4.01 ^a	.52	4.03 ^b	.56	3.90	.58	3.98	.55	2.770	.017	.01
Verkosto työ ²	3.65	1.09	3.73	.90	3.69	.94	3.92	.85	3.61	1.05	3.78	1.02	2.032	.072	.00

Taulukko 7. Verkostoitumisen osa-alueiden erot kurssin aikaisten sektorien välillä.¹⁵

¹⁴ Huom. (1)=”Kurssit ovat tarpeettomia sillä suomalaiset tietävät nämä asiat muutenkin”,(3)=”Kurssit ovat yliarvostettuja” ja (4)=”Kurssit ovat kylmän sodan jäännös”. Huom. Asteikko on 1–5.

¹⁵ Huom. ”Jokin muu” (n=39) ja ”ei työelämässä” (n=1) vaihtoehdot on jätetty pois tästä analyysistä. Samalla yläindeksillä a, b tai c merkityt keskiarvot poikkeavat toisistaan ainakin tasolla p<.05. Parivertailujen testit muuttujittain: 1= Tukey HSD, 2 = Games-Howell.

Edelleen verkostoitumisen osa-alueiden keskinäiset voimakkuudet (ks. Kuvio 3) olivat samanlaiset kaikilla sektoreilla: eniten merkitystä oli koettu yhteiskunnallisten vaikutusten osalta, toisena henkilökohtaisten verkoston ja vähiten merkitystä koettiin työhön liittyvälle verkostoitumisen osalta.

Kuvio 3. Verkostoitumisen osa-alueet kurssin aikaisen sektorin mukaan.¹⁶

3.7 Sisällöt ja pedagogiikka tukevat pysyvää oppimista

Kurssihengen rakentaminen on yksi kurssitoiminnan keskeinen piirre. Yhteisöllisyyden tukemisen onnistuminen nousi tutkimuksessa sekä avoimissa vastauksissa että väittämien tuloksena korostuneesti esiin. Kurssitapaamiset ovat yhdistyksen tilaisuuksien ohella keskeisin yhteisöllisyyden tukemisen tapa. Luottamusjohdon aktiivisuus katsottiin keskeiseksi tekijäksi tapaamisten onnistumisen kannalta. Pedagogisia ratkaisuja arvioivista kysymyksistä suhteellisesti heikoimman arvioinnin sai väittämä, jossa arvioitiin kriittisten kysymysten määrää opetuksen aikana. Tämä voi ounastella orastavaa kaipuuta moniäänisempään opetuksen toteutukseen.

Kurssin jälkeen vastaajat arvioivat seuraavansa yhteiskunnan turvallisuuskeskustelua aiempaa tiiviimmin. Tämä yhdessä oppimisen kokemusten kanssa osoittaa syväoppimista eli oppimistavoitteiden vaikutusta käsityksiin ja asenteisiin. Kurssitoiminta tuottaa siis pysyvää oppimista.

Tutkimus osoittaa osallistujien arvostavan oppisisältöjen ajantasaisuutta ja kokonaisvaltaista turvallisuusnäkökulmaa. Erityisen korkean arvosanan saivat kysymykset, joissa arvioitiin eri yhteiskunnan turvallisuusviranomaisten huomioimista oppisisällöissä.

¹⁶ Huom. Asteikko on välillä 1–5.

3.8 Avoin palaute

Tutkimuskysymys sarjassa (Liite 2) oli kaksi avointa kysymystä, joihin vastaajat saivat vastata kirjallisesti. Kysymykset olivat:

1. Kommentteja kurssien yhteiskunnallisesta roolista.
2. Kommentteja ja kehittämisehdotuksia kurssitapaamisten ja yhdistyksen tilaisuuksien kehittämiseksi.

Kurssien yhteiskunnallista roolia koskevaan kysymykseen tuli 528 kommenttia, joista pääosa oli varsin laajoja. Kurssitapaamisten ja yhdistyksen tilaisuuksien kehittämistä koskevia vastauksia oli kaikkiaan 306 kappaletta. Avoimet palautteet teemoitettiin ja jokaiselle teemalle valittiin raportointia varten tyypillinen kommentti, joka edustaa koko teemaryhmää.

Avoimet kysymykset kurssien yhteiskunnallisesta roolista jakaantuivat seuraavasti tyypillisen vastauksen mukaisesti ilmaistuna:

- ”Loistava konsepti järjestelyineen ja sisältöineen, jatkakaa!”, n. 140 kpl
- ”Kurssien yhteiskunnallinen vaikuttavuus on merkittävä, näille on yhteiskunnallinen tilaus”, 71 kpl
- ”Enpä tiedä mitään vastaavaa tapaa verkottaa eri alojen tärkeitä vaikuttajia näin tehokkaasti – Suomessa tai ulkomailla”, 61 kpl
- ”Kurssit lisäävät päätöksentekijöiden keskinäistä ja näin koko yhteiskunnan koheesiota”, 48 kpl
- ”Maanpuolustuskursseilla on merkittävä rooli kokonaismaanpuolustuksen hahmottamiseksi”, 46 kpl
- ”Vaikuttavuutta voitaneen lisätä nuorentamalla osallistujien keski-ikää sekä vahvistamalla naisten ja alueellista edustavuutta”, 33 kpl
- ”Kurssit vahvistavat kansallistunnetta, suomalaisuutta ja maanpuolustushenkeä”, 31 kpl
- ”Kurssit lisäävät ymmärrystä yhteiskunnasta kokonaisuudessaan.”, 27 kpl
- ”Ensisijaisesti osallistujien kautta toteutuva poikkitieteellisyys on tärkeää”, 18 kpl
- ”EU- ja kansainvälistä ulottuvuutta voisi lisätä kurssisisältöön”, 10 kpl

Avoimet kysymykset kurssitapaamisista ja yhdistyksen tilaisuuksista tyypillisen vastauksen mukaisesti jaoteltuna olivat seuraavia¹⁷:

- ”Kolmen viikon yhdessäolo ei automaattisesti johda loppuelämän jatkuvaan yhteishenkeen ja kurssitoimintaan. Joillakin kolahtaa, toisilla ei.”, 25 kpl ¹⁸
- ”Tapahtumista tiedottamisen on oltava riittävää ja sen on tapahduttava hyvissä ajoin.”, 25 kpl
- ”Oltermannit, isännät ja emännät ovat avainasemassa kurssitoiminnan onnistumiseksi.”, 25 kpl
- ”Tilaisuuksia myös maakuntiin – Helsinki-keskeisyys syö osallistumista.”, 22 kpl
- ”Maanpuolustuskurssiyhdistyksen tilaisuudet ovat mielenkiintoisia ja taso korkea.”, 20 kpl
- ”Lisää puhetta muiden maiden puolustusjärjestelmistä sekä puolustussektorin ajankohtaisuuksista ja tulevaisuudesta.”, 20 kpl
- ”Voisiko useampien kurssien tapaamisia yhdistää?”, 18 kpl
- ”Ulkomaanmatkat, messuvierailut ja teemaseminaarit ovat odotettuja.”, 15 kpl
- ”Kommunikatiivisempaa oppimista.”, 10 kpl

¹⁷ Näissä lukumäärissä ei ole huomioitu yleispalautetta kurssien jälkeisestä toiminnasta, koska vastaukset olivat sellaisia, joissa ei oltu eritelty tarkoitetaanko kurssitapaamisia vai MPKY:n tilaisuuksia. (Yleisiä kommentteja on melko paljon, pääosin myönteisiä.)

¹⁸ Kommentti kuvaa kurssitapaamisista annettua palautettua keskimäärin: kurssitoimintaa moittivia ja sitä kehuvia kommentteja oli jonkin verran; pääosin kommentit (mm. kommentteihin yhdistystoiminnasta verrattuna) hyvin neutraaleja. Lisäksi tuli esille, että kurssitoiminta on/sen täytyy olla toimiakseen aktiivista aluksi. Useissa tapauksissa kurssitoiminta on kuitenkin hiljalleen hiipunut. Ilmeisesti kurssitoiminnan koetaan olevan keskimäärin onnistunutta.

TULOKSET TUKEVAT TEHTYJÄ KEHITYSVALINTOJA

Tutkimustulokset osoittavat, että yksi maanpuolustuskurssitoiminnan menestystekijöistä on sisältöjen ja toimintatapojen eläminen ajassa. Viisikymmentä vuotta jatkuneen kurssitoiminnan kiinnostavuus kumpuaa yhteiskunnan kannalta tärkeistä oppisisällöistä. Tämän vuoksi ilmeisen onnistunut valinta on ollut ottaa kurssisisältöihin eri turvallisuusviranomaisten toiminnan esittely ja yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukainen kokonaisvaltainen yhteiskunnan turvallisuuden käsittely.

Erityisesti avoimen palautteen kautta nousi esiin kurssien ja kurssiyhdistyksen toiminnan laadukas toteuttaminen. Osallistujat selvästi arvostavat hyvin johdettua ja täsmällistä toimintaa monipuolisen ohjelman toteuttamisessa. Vierailut ja tutustumiset eri turvallisuustoimijoiden käytännön toimintaan saavat myös hyvän palautteen.

Instituution ja verkostoitumisen kannalta kurssitapaamiset nousevat korostettuun asemaan. Tapaamisiin ja niiden määrään ollaan enimmäkseen tyytyväisiä, mutta erityisesti avoimissa palautteissa nousi esiin huoli kurssitapaamisten tuesta. Luottamusjohdon katsottiin olevan avainasemassa, mutta tapaamisten toteuttamisessa kaivattiin suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä. Useassa palautteessa nousi esiin myös mahdollisuus yhdistää muutaman kurssin tapaamisia osallistujamäärien lisäämiseksi.

Osallistumisaktiivisuutta tarkasteltaessa elinkeinoelämän edustajien aktiivisuus korostui sekä kurssitapaamisissa että kurssiyhdistyksen toiminnassa. Tämä on tärkeä ja myönteinen huomio, koska suomalainen maanpuolustuskurssitoiminta kansainvälisesti verrattuna ainutlaatuisena järjestelmänä korostaa nimenomaan elinkeinoelämän osallistumista. Yhteiskunnan turvallisuuden kannalta on olennaista, että elinkeinoelämä haluaa olla mukana yhteisen turvallisuuden rakentamisessa.

4.1 Liite 1

Vaikuttavuuskyselyn osioanalyysin tulokset:

SUMMAMUUTTUJA, Osio	□	Korj. ominaiskorrelaatio
KURSSI INSTITUTEIONA	.61	
K11INS4_K		.44
K17INS2		.27
K25INS1_K		.44
K33INS3_K		.51
KURSSI VERKOTTAJANA	.81	
K12VER6		.40
K18VER3		.57
K26VER1		.42
K27VER8		.47
K34VER4		.69
K42VER5		.51
K47VER2		.63
K48VER7		.60
OPPIMINEN	.86	
K14OPP4		.58
K21OPP6		.58
K29OPP2		.44
K30OPP9		.64
K37OPP1		.59
K38OPP5		.58
K45OPP7		.62
K50OPP3		.64
K51OPP8		.55
PEDAGOGIIKKA	.71	
K13PED6		.33
K19PED1		.38
K20PED9		.41
K28PED4		.41
K35PED2		.37
K36PED5_K		.43
K44PED8		.42
K49PED7		.51
SISÄLLÖT	.75	.31
K16SIS9		.32
K22SIS1_K		.40
K23SIS6		.45
K24SIS10		.52
K31SIS4		.40
K32SIS8		.59
K39SIS2		.43
K40SIS7_K		.53
K46SIS3		.31

4.2 Liite 2

Tutkimuskysymykset

Taustamuuttajat (10 kpl):

- 1 Sukupuoli:
 - Mies
 - Nainen
- 2 Ikäni tällä hetkellä
 - Alle 40v
 - 40-45v
 - 46-50v
 - 51-55v
 - 56-60v
 - 61-65v
 - 66-70v
 - yli 70v
- 3 Kurssin vuosi oli (vastaa suurin piirtein mikäli et muista tarkasti)
 - Alasvetovalikko vuosista 1991–2013
- 4 Sektori, jolla työskentelit kurssin aikana
 1. Eduskunta ja puolueet
 2. Hallinto
 3. Talouselämä
 4. Tiedotusvälineet, järjestöt
 5. Tiede, korkeakoulut, kulttuuri
 6. Puolustushallinto
 7. Jokin muu
 8. En ollut mukana työelämässä
- 5 Sektori, jolla työskentelet tällä hetkellä
 1. Eduskunta ja puolueet
 2. Hallinto
 3. Talouselämä
 4. Tiedotusvälineet, järjestöt
 5. Tiede, korkeakoulut, kulttuuri
 6. Puolustushallinto
 7. Jokin muu
 8. En ole mukana työelämässä
- 6 Ammattiryhmä, johon katsotte lähinnä kuuluneenne kurssin aikana
 1. Johtavassa asemassa toisen palveluksessa
 2. Ylempi toimihenkilö
 3. Alempi toimihenkilö
 4. Työntekijä
 5. Yrittäjä tai yksityinen ammatinharjoittaja
 6. Maatalousyrittäjä
 7. Eläkeläinen
 8. Jokin muu
- 7 Alue, jolla asutte
 1. Pääkaupunkiseutu

2. Muu Etelä-Suomi
 3. Länsi-Suomi
 4. Itä-Suomi
 5. Pohjois-Suomi
 6. Muut
- 8 Oletteko osallistunut kurssin jälkeen kurssitapaamisiin
- Lähes aina
 - Säännöllisesti
 - Satunnaisesti
 - Vain harvoin
 - En lainkaan
- 9 Oletteko osallistunut kurssin jälkeen Maanpuolustuskurssiyhdistyksen tilaisuuksiin
- Lähes aina
 - Säännöllisesti
 - Satunnaisesti
 - Vain harvoin
 - En lainkaan
- 10 Kommentteja ja kehittämisehdotuksia kurssitapaamisten ja yhdistyksen tilaisuuksien kehittämiseksi **(uusi kysymys)**.

Varsinaiset kysymykset jaoteltuna teemoihin 41 kpl:

1. Instituutio on keskeinen osa suomalaisen yhteiskunnan sosiaalista pääomaa.

1.1. Kurssi instituutiona

- 1 Kurssit ovat tarpeettomia sillä suomalaiset tietävät nämä asiat muutenkin.
- 2 Kurssit ovat keskeinen osa suomalaista konsensusta
- 3 Kurssit ovat yliarvostettuja
- 4 Kurssit ovat kylmän sodan jäännös
- 5 Seuraan säännöllisesti Maanpuolustus-lehteä

1.2. Kurssit verkottajana

- 1 Kurssin käyminen on edistänyt uraani (huomattu CV:stä, jne.)
- 2 Sain kurssilla hyödyllisiä kontakteja/tutustuin uusiin ihmisiin
- 3 Olen hyödyntänyt kurssitoiminnasta tulleita kontakteja työssäni **(uusi kysymys)**
- 4 Kurssilla muodostui verkosto, joka on minulle tärkeä
- 5 Kaiken kaikkiaan koin kurssin hyödylliseksi itseni kannalta
- 6 Kurssin käyneet muodostavat ikään kuin heimon, jossa kukin kurssi on perheensä
- 7 Kurssit ja kurssiyhdistyksen toiminta on hyvä esimerkki yhteiskuntaa palvelevaa verkostoitumista **(uusi kysymys)**
- 8 Kaiken kaikkiaan koin kurssin hyödylliseksi Suomen ja maanpuolustuksen kannalta

2. Kurssien oppiminen tuottaa syväoppimista eli pysyviä muutoksia mielipiteisiin ja käyttäytymiseen.

2.1. Pedagogiikka

- 1 Kurseilla on riittävästi aikaa syvälliseen perehtymiseen
- 2 Kurssilla oli kylliksi kriittisiä puheenvuoroja.
- 3 Kurssien osallistujina tulisi olla ennen muuta tulevaisuuden vaikuttajia
- 4 Kurssilla valitsi hyvä henki ja kiinnostunut ilmapiiri
- 5 Mielestäni monet osallistujat lähinnä torkkuivat tai pohtivat omia asioitaan
- 6 Kurssilla soveltavaan harjoitukseen käytettiin riittävästi aikaa **(uusi kysymys)**
- 7 Kävimme soveltavan harjoituksen aikana kiinnostavia keskusteluja **(uusi kysymys)**
- 8 Internaattivaihe oli tietojani syventävä **(uusi kysymys)**
- 9 Tutustumiskäyntejä oli kurssilla järjestetty sopiva määrä **(uusi kysymys)**

2.2. Oppiminen

- 1 Kurssin käytyäni tiedän paremmin mikä Suomea uhkaa.
- 2 Olen voinut hyödyntää kurssin antamia tietoja omassa työssäni.
- 3 Kurssin jälkeen olen seurannut kokonaismaanpuolustukseen liittyviä kysymyksiä enemmän kuin ennen kurssia.
- 4 Kurssin käytyäni arvioin yhteiskunnan kehitystä ainakin osin toisin kuin ennen kurssia.
- 5 Kurssin käyminen muutti käsityksiäni puolustusvoimista aiempaa myönteisemmäksi.
- 6 Kurssin käyminen muutti käsityksiäni muita turvallisuusviranomaista kuin puolustusvoimia aiempaa myönteisemmäksi **(uusi kysymys)**
- 7 Kurssin jälkeen kansallistunteeni ja suomalainen identiteettini vahvistui
- 8 Sain kurssilla uusia ajatuksia ja ideoita, jotka auttoivat/auttavat menestymään paremmin työssäni **(uusi kysymys)**
- 9 Kurssi auttoi minua seuraamaan maanpuolustus- ja turvallisuusasioita myös kurssin jälkeen **(uusi kysymys)**

3. Sisällöt elävät ajassa.

3.1. Kurssin sisällöt

- 1 Käymäni kurssi on aivan liian Suomi-keskeinen.
- 2 Kurssien sisältö oli seurannut hyvin yhteiskunnan muutosta **(uusi kysymys)**
- 3 Kurssilla perehdyttiin riittävästi kokonaisturvallisuuden eri alojen tehtäviin ja toteuttamismahdollisuuksiin **(uusi kysymys)**
- 4 Kurssilla tuotiin esiin riittävän hyvin kaikkien turvallisuusviranomaisten toimintaa **(uusi kysymys)**
- 5 Yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kolme tärkeintä asiaa (YTS) ovat **(uusi kysymys)**:
 - Sotilaallinen maanpuolustus
 - Sisäinen turvallisuus

- Energiaturvallisuus
- Taloudellinen turvallisuus
- Nuorten syrjäytyminen ehkäisy
- Ympäristöturvallisuus
- 6 Yhdistyksen tilaisuudet ovat täydentäneet kurssien oppisisältöä **(uusi kysymys)**
- 7 Kurssiyhdistyksen tilaisuudet eivät anna minulle mitään uutta tietoa **(uusi kysymys)**
- 8 Maanpuolustus-lehti ylläpitää kurssilla saamaani tietoa **(uusi kysymys)**
- 9 Sain käsityksen yhteiskunnan eri alojen edustajien keskeisestä yhteistoiminnasta poikkeusoloissa **(uusi kysymys)**
- 10 Opetuksen sisältö oli ajan tasalla olevaa tietoa **(uusi kysymys)**

4 Kommentteja kurssien yhteiskunnallisesta roolista **(uusi kysymys)**.

Maanpuolustuskorkeakoulu
Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos
PL 7, 00861 HELSINKI
Suomi ▶ Finland

Puh. +358 0299 800
www.mpkk.fi

ISBN 978-951-25-2546-1 (PDF)
ISSN 1798-0410